

Research article

Factors related to oral hygiene behaviors of primary school students in Sri Prachan district, Suphanburi Province

Nathawut Nonpao

Public Health Technical officer,
Kabinburi Hospital
Prachinburi Province

Phatthaoon Namsri

Public Health Technical officer,
Pakkret Hospital
Nonthaburi Province

Anuphong Sodsri

Lecturer, Sirindhorn College of
Public Health
Suphanburi Province

Wasan Pinwiset

Professional Lecturer, Sirindhorn
College of Public Health
Suphanburi Province

Abstract

The purpose of this research was to study about oral hygiene behaviors and related factors that influenced the behavior of grade 4–6 students at Sri Prachan district, Suphanburi. By selecting 352 students as a sample group, their information was collected by using questionnaire, which divided into 6 parts; personal oral hygiene behaviors, attitude about oral health care, perception of their own oral health care behaviors, model behaviors in oral health care from parents, and the influenced behavior from friends. The relationship between each factor was analyzed by using Pearson Correlation Coefficient.

The research found that 1) the most performed oral hygiene behaviors were that students always brush their teeth every day, brush after waking up, brush with the proper size toothbrush and change their toothbrush when its head starts to look worn accounted for 77.84, 78.41, 76.42 and 60.80 percent respectively. 2) The results of analyzing relationship between factors showed the perception of oral health care behaviors, attitude about oral health care, model behavior in oral health care from parents, and the influenced behavior from friends significantly related to oral hygiene behavior in students at the level of 0.01. Thus, in order to develop oral hygiene behavior in students, we should take care of oral health not only at the students themselves, but also at their friends and parents.

Keyword: oral hygiene behavior; factors; primary school

บทความวิจัย (Research articles)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

นัฐวุฒิ โนนเกา

นักวิชาการสาธารณสุข
โรงพยาบาลบึงนครบุรี
จังหวัดปราจีนบุรี

พัทธพล นามศรี

นักวิชาการสาธารณสุข
โรงพยาบาลปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี

อนุพงษ์ สอดสี

วิทยาจารย์
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดสุพรรณบุรี

วสันต์ ปิ่นวิเศษ

วิทยาจารย์ชำนาญการ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 352 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียนทัศนคติต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก การรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมทันตสุขภาพ ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ นักเรียนทำความสะอาดฟันด้วยวิธีการแปรงฟันทุกวัน นักเรียนแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า นักเรียนใช้แปรงสีฟันที่มีขนาดพอเหมาะกับปาก นักเรียนจะเปลี่ยนแปรงสีฟันใหม่เมื่อขนแปรงบาน ร้อยละ 77.84, 78.41, 76.42 และ 60.80 ตามลำดับ 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลสุขภาพทัศนคติต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ดังนั้นการที่จะพัฒนาพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียน ควรส่งเสริมทันตสุขภาพทั้งตัวนักเรียน กลุ่มเพื่อน และผู้ปกครอง

คำสำคัญ: พฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก; ปัจจัย; นักเรียนประถมศึกษา

บทนำ

นักเรียนประถมศึกษาเป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เปลี่ยนผ่านจากชุดฟันน้ำนมเป็นฟันถาวร โดยเฉพาะกลุ่มประถมศึกษาตอนปลายจะมีฟันถาวรขึ้นครบจำนวน 28 ซี่ เมื่ออายุ 12 ปี และยังพบการเกิดโรคในช่องปากที่เป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ จากผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 ประเทศไทย พ.ศ. 2555 พบว่าเด็กวัยเรียนอายุ 12 ปี มีประสบการณ์โรคฟันผุร้อยละ 52.3 มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 1.3 ซี่/คน และร้อยละ 50.3 มีเหงือกอักเสบ ส่วนผลการสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากพบว่าพฤติกรรมการแปรงฟันส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.6 แปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้าทุกวันหรือเกือบทุกวัน ส่วนการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันโรงเรียน ร้อยละ 17.8 แปรงฟันหลังอาหารกลางวันที่บ้าน ร้อยละ 36.1 มีแปรงบ้าง และร้อยละ 46.1 ตอบว่าไม่เคยแปรงเลย จากสถานการณ์สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันโรงเรียนมีเด็กเข้าร่วมกิจกรรมน้อยลง โดยเฉพาะเด็กในชั้นสูงสุดในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนการแปรงฟันก่อนนอนซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญที่จะช่วยป้องกันโรคฟันผุ พบว่าเด็กอายุ 12 ปี แปรงฟันก่อนนอนทุกวันร้อยละ 57.8 แม้ว่าเด็กจะมีพฤติกรรมแปรงฟันก่อนนอนทุกวัน แต่พบว่าหลังการแปรงฟันในเด็กอายุ 12 ปี ร้อยละ 18.9 ยังมีการบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่มอีกและจะไม่แปรงฟันซ้ำอีกครั้งก่อนเข้านอน¹

จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงปัญหาการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยเฉพาะพฤติกรรมการทำ

ความสะอาดช่องปากจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าว และจากการศึกษาแบบจำลองการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพมีอยู่ด้วยกันหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งด้านชีววิทยา จิตวิทยา หรือว่าสังคม ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง² จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปากนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการสร้างเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียน อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

วัสดุและวิธีการ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Survey) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งหมด 1,386 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 352 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling or area sampling) โดยการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นกลุ่มตามพื้นที่ได้ 2 กลุ่ม คือ โรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลตำบลศรีประจันต์โดยโรงเรียนในเขตเทศบาลสุ่มจากทุกโรงเรียนตามสัดส่วนประชากรโดยวิธีจับสลากรายชื่อนักเรียน ส่วนกลุ่มนอกเขตเทศบาลทำการสุ่มจับสลากตำบล ได้ตำบลวังยาง และสุ่มจากทุกโรงเรียนตามสัดส่วนประชากรโดยวิธีจับสลากรายชื่อนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดพฤติกรรมทันตสุขภาพและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขศึกษา ทันตแพทย์ ศาสตราจารย์ และสาธารณสุขศาสตร์จำนวน 3 ท่านมีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.67 - 1 ทำการทดลองใช้ (Try out) ที่โรงเรียนประถมศึกษา ตำบลทับตี่เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีลักษณะประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) ของการรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพ พฤติกรรมทำความสะอาดช่องปาก ทักษะติดต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง และ

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เท่ากับ 0.74, 0.77, 0.72 และ 0.70 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ อธิบายพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดช่องปาก และปัจจัยที่ศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพ ทักษะติดต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน กับพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดช่องปาก ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัย พบว่าพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดช่องปากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ นักเรียนทำความสะอาดฟันด้วยวิธีการแปรงฟันทุกวัน นักเรียนแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า นักเรียนใช้แปรงสีฟันที่มีขนาดพอเหมาะกับปาก นักเรียนจะเปลี่ยนแปรงสีฟันใหม่เมื่อขนแปรงบาน ร้อยละ 77.84, 78.41, 76.42 และ 60.80 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนไม่ปฏิบัติ ได้แก่ นักเรียนใช้ไหมขัดฟันในการทำความสะอาดด้านข้างของฟัน นักเรียนรับประทานอาหารหลังจากแปรงฟันก่อนนอนแล้วและไม่ได้แปรงฟันอีกครั้ง ร้อยละ 49.15 และ 32.95 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปลายอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดพรหมบุรี จำแนกตามพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก

ข้อคำถาม	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติบ่อย		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ได้ปฏิบัติ	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1. นักเรียนทำความสะอาดฟันด้วยวิธีการแปรงฟันทุกวัน	274	77.84	46	13.07	32	9.09	0	0
2. นักเรียนแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า	276	78.41	39	11.08	33	9.38	4	1.14
3. นักเรียนแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน	111	31.53	91	25.85	99	28.13	51	14.49
4. นักเรียนแปรงฟันก่อนเข้านอนเสมอ	158	44.89	73	20.74	92	26.14	29	8.24
5. นักเรียนแปรงฟันทุกด้านทุกซี่ด้วยวิธีถูไปถูมาในแนวนอนในบริเวณนั้นโดยตลอด	184	52.27	97	27.56	65	18.47	6	1.70
6. การแปรงด้านนอกและด้านในของฟันนักเรียนจะเอียงแปรงทำมุมประมาณ 45 องศาบริเวณคอฟัน ชยับไปมาเล็กน้อยแล้วบิดข้อมือไปทางด้านบนเดี๋ยวนั้น	106	30.11	118	33.52	95	26.99	33	9.38
7. หลังจากแปรงฟันเสร็จแล้วนักเรียนจะทำความสะอาดลิ้นโดยใช้แปรงสีฟันแปรงจากโคนลิ้นมาปลายลิ้น	122	34.66	104	29.55	92	26.14	34	9.66
8. ในการแปรงฟัน นักเรียนจะแปรงในแต่ละบริเวณไม่น้อยกว่า 5-6 ครั้ง	139	39.49	114	32.39	81	23.01	18	5.11
9. นักเรียนจะใช้เวลาในการแปรงฟันครั้งละประมาณ 2-3 นาที	158	44.89	90	25.57	82	23.30	22	6.25
10. นักเรียนใช้แปรงสีฟันที่มีขนาดพอเหมาะกับปาก	269	76.42	53	15.06	23	6.53	7	1.99

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปลายอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก (ต่อ)

ข้อความ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติบ่อย		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ได้ปฏิบัติ	
	n	%	n	%	n	%	n	%
11. เมื่อขนแปรงฟลูออไรด์ไม่เป็นฟุ่มเหมือนเริ่มแรกใช้นักเรียนจะเปลี่ยนแปรงสีฟันใหม่	214	60.80	59	16.76	68	19.32	11	3.13
12. นักเรียนใช้ไหมขัดฟันในการทำความสะอาดด้านข้างของฟัน	39	11.08	48	13.64	92	26.14	173	49.15
13. เมื่อนักเรียนรับประทานของหวานแล้วนักเรียนจะแปรงฟันหรือบ้วนปากทันที	91	25.85	104	29.55	121	34.38	36	10.23
14. นักเรียนรับประทานอาหารหลังจากแปรงฟันก่อนนอนแล้วและไม่ได้แปรงฟันอีกครั้ง	47	13.35	59	16.76	130	36.93	116	32.95

2. ระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 59.66, 78.98, 71.59 และ 68.46 ตามลำดับ ดังรายละเอียดตารางที่ 2

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก

การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดพรณบุรี จำแนกตามระดับของแต่ละตัวแปร

ตัวแปร	ระดับสูง		ระดับปานกลาง		ระดับต่ำ	
	n	%	n	%	n	%
การรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรม	210	59.66	142	40.34	-	-
ดูแลทันตสุขภาพ						
ทัศนคติต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก	278	78.98	71	20.17	3	0.85
ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง	252	71.59	91	25.85	9	2.56
อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน	241	68.46	87	24.72	24	6.82

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆกับพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปากของเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		
	พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก	P-value	ความสัมพันธ์
ทัศนคติต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก	0.408	<0.001**	มีความสัมพันธ์
การรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมทันตสุขภาพ	0.454	<0.001**	มีความสัมพันธ์
ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง	0.158	<0.003**	มีความสัมพันธ์
อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน	0.194	<0.001**	มีความสัมพันธ์

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลและอภิปรายผล

การสรุปและอภิปรายผลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก

พฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดช่องปากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ นักเรียนทำความสะอาดฟันด้วยวิธีการแปรงฟันทุกวัน นักเรียนแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า นักเรียนใช้แปรงสีฟันที่มีขนาดพอเหมาะกับปาก นักเรียนจะเปลี่ยนแปรงสีฟันใหม่เมื่อขนแปรงบาน ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนไม่ปฏิบัติ ได้แก่ นักเรียนใช้ไหมขัดฟันในการทำความสะอาด

ด้านข้างของฟัน นักเรียนรับประทานอาหาร หลังจากแปรงฟันก่อนนอนแล้วและไม่ได้แปรงฟันอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมพัทธ์ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก การสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 ประเทศไทย พ.ศ. 2555 โดยเฉพาการแปรงฟันตอนกลางวัน ที่ปฏิบัติเป็นประจำ เพียง ร้อยละ 17.8 และมีถึงร้อยละ 46.1 ไม่แปรงเลย¹ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสิ่งสนับสนุนที่โรงเรียน โดยทีมงานวิจัยของ วรเมธ สุขพาสันติ และคณะ³ พบว่า การจัดหาและเข้าถึงอุปกรณ์และบริการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันของนักเรียน จึงควรมีการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่โรงเรียน เพื่อช่วยอธิบายความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก นอกจากนี้ควรมีการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากร่วมด้วย เพื่อช่วยยืนยันถึงปัญหาพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก

จากผลการวิจัยที่พบการรับรู้ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพ ทักษะคิดต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปาก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ทัศนคติต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียน สอดคล้องกับ การศึกษาของ นิตยา เจริญกุล⁴ ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของผู้ใช้บริการทันตกรรม : กรณีศึกษา

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเวียงสระ พบว่าทัศนคติต่อทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านทันตสุขภาพ โดยรวมและทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย ตรงกับการศึกษาของ Schwartz⁵ ที่ศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เจตคติและการปฏิบัติที่เสนอว่า เจตคติเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดความรู้และการปฏิบัติ ดังนั้นความรู้มีความสัมพันธ์กับเจตคติและเจตคติมีผลต่อการปฏิบัติ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ ธัญนิดา เจริญจันทร์ และทิพย์วัลย์ สุรินยา⁶ ที่ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความสามารถของตนเอง ของ Bandura⁷

ตัวแบบด้านทันตสุขภาพจากผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปิติฤกษ์ อรอินทร์⁸ ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้ปกครองมีผลต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความสะอาด

ช่องปากของนักเรียนอาจเนื่องมาจากพฤติกรรม การเลียนแบบ การคล้อยตามการชักจูงจาก เพื่อน เพราะนักเรียนประถมศึกษาจะใช้เวลาอยู่กับเพื่อนที่โรงเรียน โดยเฉพาะการรับประทาน อาหารและการแปรงฟันตอนกลางวัน ซึ่งอิทธิพล จากเพื่อนที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้นสอดคล้อง กับการศึกษาของ สดุดี ภูห่องไสย⁹ ที่ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า อิทธิพลระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมส่งเสริม สุขภาพ

ทั้งนี้ความสัมพันธ์ที่พบของปัจจัย ต่าง ๆ ข้างต้นที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม การทำ ความสะอาดช่องปากของนักเรียนนั้น พบว่ามี ปัจจัยทัศนคติต่อการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ ความสามารถของตนเองในพฤติกรรมทันต สุขภาพ ที่มีระดับความสัมพันธ์สูงสุด 2 อันดับ แรก โดยทั้ง 2 ตัวแปรเป็นปัจจัยของตัวบุคคล อย่างไรก็ตามการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากใน นักเรียนประถมศึกษาควรให้ความสำคัญกับ ปัจจัยภายนอกบุคคลโดยเฉพาะผู้ปกครอง และ กลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อม ในโรงเรียน เช่น สิ่งแวดล้อม การได้รับการ สนับสนุนจากครู ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นตัวแปรที่น่าสนใจที่ควรศึกษา เพื่อให้มีความ ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และควรเพิ่มการศึกษาถึง อิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรม การทำความสะอาดช่องปาก ซึ่งจะช่วยให้ นำผลวิจัย ไปใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดช่องปากของนักเรียนประถมศึกษาตอน ปลาย อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี ควรให้ ความสำคัญทั้งปัจจัยตัวบุคคล และปัจจัย ภายนอกบุคคล โดยเฉพาะแบบอย่างจาก ผู้ปกครอง และอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน

2. ควรศึกษาตัวปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดช่องปากของ นักเรียนให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัย สภาวะแวดล้อมในโรงเรียน ปัจจัยจากครู และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากทันตบุคลากร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย.
รายงานผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ แห่งชาติ ครั้งที่ 7 ประเทศไทย พ.ศ. 2550-2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการ โรงพิมพ์องค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2555.
- Pender, N.J., Murdaugh, C.L. & Parsons, M.A. **Health Promotion in Nursing Practice. 5th (ed).** New Jersey: Pearson Education, Inc;2006.
- วรมณี สุขพาสันติ, มานพ คณะโต และ พูนรัตน์ สียติกุล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ที่ โรงเรียนของเด็กนักเรียนประถมศึกษาตอน ปลายในจังหวัดหนองบัวลำภู. **ศรีนครินทร์ เวชสาร**2559; 31(2):169-177.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

4. นิตยา เจริญกุล. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของผู้ใช้บริการทันตกรรม: กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเวียงสระ.**
[วิทยานิพนธ์]กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2556.
5. Schwartz, N. E. Nutritional knowledge, attitude and practice of high school graduated. **Journal of The American Dietetic Association** 1975;66:28-31.
6. ธิญานิดา เจริญจันทร์และทิพย์วัลย์ สุรินยา.ความเชื่อด้านสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีนันทบุรี จังหวัดนันทบุรี. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** 2557;40(1):69-84.
7. Bandura, A. *Self efficacy: Toward a unifying theory of behavior change.*
Psychological Review 1977;84:191-215.
8. ปิติฤกษ์ อรอินทร์. **การศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ**
[วิทยานิพนธ์]. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2557.
9. สดุดี ภูห้องไสย. **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.**